

۵ دقیقه

قربانیان خاموش شده

فاطمه شهباز

پرديس فارابی دانشگاه تهران

انسان‌هایی که دارای خانواده و منزلت اجتماعی بوده و لزوماً از بیماری روانی خاصی رنج نمی‌برند. در بیشتر موارد متجاوز آشناست و اعتمادی نسبی به او وجود دارد. پس همیشه یادمان باشد که حتی آدم‌های خوب هم ممکن است به کسی تجاوز کنند! در ایران عموم مردم هنگامی که از تجاوز می‌شنوند تصویری از یک خانم با آرایش غلیظ و لباس‌های نیمه‌برهنه به ذهنشان

مورد توجه بوده و افراد گوناگون از دسته‌های مختلف تلاش کرده‌اند تا آن را ریشه‌یابی کنند اما هر بار با پنهان کردن صورت مسئله و با این توجیه که «**کرم از خود درخته**» بر صورت مسئله پوشش گذاشته می‌شود. حال آیا واقعاً کرم از خود درخت است؟!

باورش سخت است اما بسیاری از تجاوزها توسط انسان‌هایی کاملاً معمولی اتفاق می‌افتد.

«اگر به پلیس بگویی، عکس‌ها و فیلم‌هایت را پخش می‌کنم. اگر شکایت کنی، آبروی خانوادگی‌مان می‌رود. اگر پوشش درستی داشتی، چنین اتفاقی رخ نمی‌داد. معلوم نیست با رفتارت چطور تحریکش کردی که مجبور به این کار شده!»

چه جملات تلخ و آشنایی! سال‌هاست مسئله‌ی تجاوز در ایران

**❶ قربانیان
خاموش شده**
زهرا شیرمحمد

گفته می‌شود، جرم‌انگاری شده که حد آن اعدام است. زنای به عنف تنها به دخول، تجاوز مرد به زن یا مرد و در نهایت رابطه‌ی خارج از علقه زوجیت محدود می‌شود. در صورتی که آزار و اذیت جنسی بدون رضایت، تعرض جنسی زن‌ها به دیگران و برقراری رابطه جنسی بدون موافقت همسر نیز می‌تواند از مصداق‌های تجاوز باشد. طبق «ماده ۶۳۷ قانون

جلوگیری می‌کند و نه تجاوز الزاماً ناشی از پوشش نامناسب است. دختران و پسران خردسالی که قربانی تجاوز می‌شوند نیز شاهدهی بر این مدعا هستند.

در قانون مجازات اسلامی ایران، عبارت تجاوز به کار نرفته و جرم‌انگاری نشده است. در «بند ۲۲۴ قانون مجازات» زنای به عنف که در عموم به آن تجاوز

می‌آید و آن را عامل اصلی وقوع تجاوز می‌پندارند. در صورتی که بررسی آمار چنین نگرشی را نقض می‌کند؛ مثلاً حجاب در یمن بسیار سفت‌وسخت‌تر از ایران است اما آمار تجاوز در این کشور بالاست و ۹۸ درصد زنانی که مورد تجاوز قرار گرفته‌اند حتی صورت‌های خود را می‌پوشاندند. پس از راه‌افتادن جنبش من هم همین‌طور (Me too) روایت‌های زیادی از قربانیان مسکوت در سراسر جهان شنیده شد. لیلیان اسعد در توییت خود می‌نویسد: «یکی از دوستانم که حجاب کامل دارد و دوست دیگری که نقاب می‌پوشد هر دو مورد دست‌درازی و آزار جنسی کلامی قرار گرفته‌اند. پس لطفاً دهانتان را ببندید و به جای ربط دادن مسئله به حجاب از زنان حمایت کنید.» بر اساس تحقیقی که سال ۲۰۰۹ موسسه‌ی «اثر» در زمینه‌ی آزار خیابانی در یمن انجام داده است، ۸۴ درصد از بزه‌دیدگان حجاب کامل داشتند. افزون بر آن، مرکز حقوق زنان مصر در سال ۲۰۰۷ گزارش می‌دهد که ۷۲ درصد آزاردیدگان حجاب کامل و حتی نقاب داشته‌اند. در نتیجه، حجاب همیشه امنیت را به دنبال ندارد. نهاد زنان سازمان ملل نیز در سال ۲۰۱۳ بیان می‌کند که ۹۹/۴ درصد زنان مصری آزار جنسی را تجربه کرده‌اند. این نمونه‌ها و هزاران نمونه‌ی دیگر به خوبی نشان می‌دهد که نه پوشش مناسب الزاماً از وقوع تجاوز

مجازات اسلامی» هرگاه زن و مردی که رابطه‌ی زوجیت بین آنان حاکم نباشد، اعمالی همچون بوسیدن و در آغوش گرفتن یکدیگر را انجام دهند، به شلاق تا ۹۹ ضربه محکوم خواهند شد. اگر عمل با اکراه همراه باشد، تنها اکراه کننده تعزیر خواهد شد. این عمل مصداق رابطه‌ی نامشروع است و نه تجاوز. شوربختانه قوانین ما غیرحمایتی بوده و یکی از دلایل تداوم خشونت و تجاوز جنسی فقدان قانون مناسب است. این خلا قانونی از طرفی باعث کاهش میزان شکایات ثبت شده و در نتیجه غیر واقعی شدن آمارها می‌شود و از طرفی دیگر، در مواردی هم که شکایات ثبت می‌شود احتمال تبرئه‌ی متجاوزان زیاد است. ادله‌ی اثبات جرم در زنای به عنف بسیار سخت‌گیرانه بوده و از طرفی افراد بزه‌دیده به‌ویژه در ساعات ابتدایی تجاوز قادر به حفظ آثار جرم نیستند. معمولاً علم قاضی مهم‌ترین ادله‌ی اثبات تجاوز است در حالی که با توجه به اهمیت این جرم، قانون‌گذار باید راه‌های اثبات بیشتری برای آن در نظر می‌گرفت و در زمینه‌ی ادله دست شاکی را بیشتر باز می‌گذاشت. به محض شکایت، تحقیقات باید به‌صورت کاملاً منظم و منسجم از محل کار و شخص متجاوز انجام گیرد و فرد از لحاظ روانی و سابقه در آزار جنسی بررسی شود. پزشکی قانونی نیز باید افراد بیشتری را تربیت کند تا

علمی‌تر نظر بدهند و دقیق عمل کنند. زیرا در پزشکی قانونی تنها آثار مقاومت، ضرب و جرح و دخول بررسی می‌شود، در صورتی که ممکن است شخص آزار دیده در لحظه تجاوز اصلاً توانایی مقاومت نداشته باشد. برای نمونه، در آن لحظه از استرس و هیجان زیاد «فریز» شده باشد. پزشکی قانونی گزارش می‌دهد آثار دیده نشد، قاضی می‌بیند تجاوزی صورت نگرفته و حکم به عدم اثبات تجاوز می‌دهد با این که این‌گونه نیست. با این همه باز هم نظر پزشکی قانونی تاثیر چندانی در اثبات جرم ندارد! قضات تمایلی به صدور حکم اعدام ندارند و متجاوزان به رابطه‌ی نامشروع و یا زنای غیر عنف محکوم می‌شوند. فرد محکوم به زنای غیر عنف نیز به ۱۰۰ ضربه شلاق یا تبعید محکوم می‌شود. در نهایت انتظار می‌رود مجازات و ادله‌ی اثبات زنای به عنف مورد بازنگری قرار بگیرد.

چه باید کرد؟

سکوت نکنید، تنها می‌کنم سکوت نکنید، التماس می‌کنم سکوت نکنید.

سکوت جز دادن فضای بیشتر به متجاوزان برای تجاوزهای بعدی نتیجه‌ای ندارد و باعث می‌شود بزه‌دیده خود را لایق خشونت پندارد. نباید تجاوز برای شخص

متجاوز و شخص بزه‌دیده با قضاوت‌های بیهوده مورد تشویق و یا عادی‌سازی قرار گیرد. سکوت آبروی شخص و خانواده‌اش را حفظ نمی‌کند بلکه نفرت فرد بزه‌دیده را از اطرافیان بیشتر می‌کند و سبب نابودی اعتمادش می‌شود. چنین شخصی ستم و سکوت در برابر آن را می‌پذیرد و این نگرش بر تربیت نسل‌های آینده نیز تاثیرگذار خواهد بود. یادمان باشد تجاوز تنها ارضای نیاز جنسی نیست بلکه نوعی اعمال قدرت و خشونت است. اگر شما یا شخص دیگری در دانشگاه مورد آزار و تجاوز جنسی قرار گرفتید، سریعاً به حراست و کمیته‌ی انضباطی اطلاع دهید. شوک‌زدگی در لحظات ابتدایی تجاوز می‌تواند آثار آن را از بین ببرد. قبل از معاینه‌ی پزشکی حمام نروید، صورت خود را نشوید و مسواک نزنید. اگر فکر می‌کنید با دارو و مواد خاصی بیهوش شده‌اید، به پزشکی قانونی اطلاع دهید تا از شما آزمایش خون و یا ادرار بگیرند. تمام اتفاقاتی که رخ داده را با جزئیات بنویسید. سابقه ارتباط مجازی، تماس و پیامک‌های متجاوز را نابود نکنید. در صورت ارسال پیام تهدیدآمیز از آن اسکرین‌شات (Screenshot) گرفته و ذخیره کنید. در تمامی این شرایط امین‌ترین انسان زندگی خود را در جریان بگذارید و از او کمک بخواهید. بیایید فراموش نکنیم قربانی تجاوز دختر و پسر ندارد. بیایید در کنار آن‌ها باشیم.